

UN

časopis OSN v České republice

bulletin

4/2006

„Naše zpráva je jasná a musí být vyslyšena: miny nemají své místo v žádné civilizované společnosti.“

Kofi Annan u příležitosti prvního Světového dne proti pozemním minám

Foto: OSN/DPI

ODMINOVÁNÍ

Náslapné miny jsou krutým válečným nástrojem. I desítky let po skončení konfliktů tito neviditelní zabijáci každoročně zmrzačí nebo zabijí tisíce lidí, zejména žen a dětí. Přítomnost jediné miny, nebo dokonce jen obava z její možné přítomnosti, může ochromit celou komunitu. Miny brání zemědělcům v práci a uprchlíkům v návratu domů. Zamezují přísunu humanitární pomoci a zdržují příchod mírových sil. V poválečných státech jsou náslapné miny jednou z hlavních zábran mírové rekonstrukce a obnovy. OSN řeší tento problém již od 80. let. Zabyvá se jím Úmluva o určitých konvenčních zbraních (známá také jako Úmluva o nehumánních zbraních) z roku 1980, která byla roku 1996 rozšířena i na užívání min ve vnitřních konfliktech. K té-

to úmluvě se zatím připojilo 150 zemí. V roce 1997 vedlo společné úsilí skupiny členských států OSN ke schválení historické Úmluvy o zákazu používání, skladování, výroby a přemísťování protipěchotních min a o jejich likvidaci. Vlády, dárci, neziskové organizace a OSN v nebývalém rozsahu spolupracují v boji proti náslapným minám ve více než 30 zemích. Produkce i užívání min výrazně klesly, globální trh s nimi byl prakticky zastaven. V některých zemích byly zásoby min zničeny, odminování se urychlilo a vzdělávání o nebezpečí náslapných min bylo rozšířeno.

Cílem OSN je svět bez náslapných min a výbušnin zbylých po válečných konfliktech, které jsou předmětem Protokolu V. Tento cíl se nyní zdá být dosažitelný

v průběhu let, nikoliv desetiletí, jak tomu bylo dříve. Kladení min bylo účinné, teď však musí být mezinárodní společenství ještě úspěšnější v jejich odstraňování. U příležitosti Světového dne odminování, 4. dubna, vyzval generální tajemník OSN státy k přijetí úmluvy o protipěchotních minách i Protokolu V. Dárce vybídl k obnově jejich finančních závazků a mezinárodní společenství k řešení humanitárního a rozvojového dopadu používání tříštivé munice. Státy, ve kterých se zaminovaná území vyskytují, Annan vyzval k rehabilitaci a reintegraci osob, jež výbuch min přežily. Zároveň zde musí dojít k navýšení zdrojů na boj proti náslapným minám.

Více k tématu: strana 5

Exkurze v Informačním centru OSN pro studenty

Co je to Organizace spojených národů? Kdy a za jakých okolností vznikla? Kolik má členů? Co je Charta Spojených národů? Jaké jsou oficiální jazyky OSN? Kdo v OSN vládne? Jaké jsou principy a cíle OSN? Na čem jsou založeny vztahy mezi státy v současném světě? Jak se orientovat v systému OSN? Jaká je úloha OSN v ČR? Jaké poslání plní informační centra OSN?

S odpovědi na tyto a mnoho dalších otázek Vás rádi seznámíme během exkurze v IC OSN, kterou pravidelně připravujeme pro žáky základních škol, studenty středních a vysokých škol i pro pedagogy. Výklad v rozsahu 60 - 90 minut probíhá v knihovně IC OSN, maximální kapacita je 30 účastníků. Součástí exkurze je kromě lektorského výkladu prezentace krátkého dokumentárního filmu OSN a „otázky a odpovědi“. Výklad je v češtině, film alternativně v češtině nebo v angličtině. Exkurze zahrnuje také prohlídku výstavy ve vstupní hale Domu OSN a obchodu UNICEF s možností zakoupení pohlednic, triček a dalších upomínkových předmětů.

Program exkurze:

1. Úvod: o Informačním centru OSN a Domu OSN v Praze;
2. Liga národů: předchůdce OSN;
3. Vznik OSN, poslání, členství, sídlo OSN v New Yorku;
4. Cíle a principy OSN;
5. Charta OSN: základní dokument mezinárodního práva;
6. Systém OSN: struktura organizace, hlavní orgány OSN, specializované agentury a programy OSN, významné konference OSN;
7. OSN a udržování míru, lidská práva, rozvoj, ochrana životního prostředí, mezinárodní právo, ochrana dětí, humanitární pomoc, boj proti nemocem...;
8. Film o OSN (podle výběru a zaměření skupiny, např.: UN Year in Review - stříhový dokument o práci OSN v uplynulém roce, Všeobecná deklarace lidských práv - animovaný film, film o mírových misích OSN apod.);
9. Otázky a odpovědi;
10. Návštěva výstavy ve vstupní hale Domu OSN a obchodu UNICEF.

Cílem exkurze je posílení zájmu účastníků o mezinárodní otázky, seznámení s některými světovými globálními problémy, porozumění mechanismům fungování systému OSN a seznámení s informačními zdroji OSN. Výklad je veden interaktivní formou a zohledňuje věkovou a znalostní úroveň posluchačů.

Exkurze jsou nabízeny zdarma a termín záleží na dohodě. Školy, které mají o exkurzi v IC OSN zájem, nás mohou kontaktovat na níže uvedené adrese. Srdečně zveme a těšíme se na Vaši návštěvu.

KONTAKT:

Daniela Richterová
Informační centrum OSN
nám. Kinských 6, Praha 5
tel: 257 199 835
email: library@osn.cz
www.osn.cz

Obsah čísla

2 Exkurze v IC OSN

3 Události OSN

Rada pro lidská práva
Světový den zdraví

6 Fakta a čísla OSN

Adminování
Mírové mise OSN

8 Názory

Rwandské výročí

UNbulletin

Editor
Candida Horňáková
Vydavatel
Informační centrum OSN v Praze
Objednávky
IC OSN, nám. Kinských 6
150 00 Praha 5
Tel: (+420) 257 199 831-2
Fax: (+420) 257 316 761
E-mail: unicprg@osn.cz
www.osn.cz

UNbulletin je časopis OSN v České republice.

Možno objednávat také elektronickou verzi časopisu.

Vychází zpravidla jednou za měsíc, je distribuován bezplatně.

Ev. č. MK ČR E 14551

Tištěno na recyklovaný papír.

Nová Rada OSN pro lidská práva

Kofi Annan

Rezoluce, kterou Valné shromáždění přijalo 15. března, by měla pro OSN znamenat nový začátek v oblasti lidských práv. Jestli jím bude, záleží na tom, nakolik jí nyní členské státy dokážou využít.

Rezoluce navazuje na návrh, který jsem předložil skoro před rokem. Uznávám, že se existující Komise pro lidská práva stala fórem, na kterém se státy porušující lidská práva vzájemně chránily proti kritice. A nikoli tím, čím by měla být – orgánem, který aktivně podporuje dodržování lidských práv po celém světě.

Velká pozornost byla věnována rozdílu mezi mým původním návrhem a přijatou rezolucí. Avšak hlavní body mého návrhu změněny nebyly.

Rezoluce vyjadřuje to, co já sám obhajuji, totiž že rozvoj, mír a bezpečnost, a lidská práva jsou „provázané a vzájemně se posilující pilíře systému Organizace spojených národů“.

Jak jsem navrhoval, hlavním orgánem, kde se vlády budou radit o lidských právech, bude plnohodnotná Rada pro lidská práva, jejíž členy zvolí celé Valné shromáždění. Její status bude během pěti let zhodnocen. Existuje i možnost, že se tato rada stane hlavním orgánem OSN na úrovni Rady bezpečnosti nebo Ekonomické a sociální rady, jejichž členové jsou voleni dvoutřetinovou většinou států OSN. Prozatím má rada jednoznačný mandát, který komisi chyběl. Jejím úkolem je podněcovat efektivní spolupráci a zahrnout lidská práva do všech oblastí činnosti OSN.

Na žádost jedné třetiny svých členů bude rada moci v krátké lhůtě uspořádat zvláštní zasedání, které jí umožní pohotově reagovat na krizi v oblasti lidských práv. (U komise byl tento postup daleko pomalejší a vyžadoval většinou volbu).

Místo aby si vybírala, které státy bude kritizovat za porušování lidských práv, bude rada pravidelně hodnotit dodržování lidských práv ve všech zemích. Má být vedena „principy univerzality, nestranosti, objektivnosti a neselektivnosti“. Rezoluce rovněž zdůrazňuje potřebu odstranit „dvojí standard a zpolitizování“.

Zatímco komise pouze reagovala na porušování lidských práv, rada má také mandát k tomu, aby přispívala k jejich prevenci. Přestože začíná s novou agendou, má rada zachovat systém „zvláštních procedur, expertního poradenství a pravidel pro stížnosti“, včetně využití nezávislých poradců a nevládních organizací. Rada má zkrátka možnost zkombinovat nejlepší vlastnosti starého systému s některými potřebnými změnami.

Úspěch rady bude z velké části záviset na jejích členech. Je proto přirozené, že je zvláštní pozornost věnována způsobu výběru těchto členů a pravděpodobnosti zvolení notorických porušovatelů lidských práv.

Předseda Valného shromáždění, který obratně a trpělivě vedl jednání o této rezoluci, došel k závěru, že mezi členskými státy není dostatečná podpora mého původního návrhu, aby byli členové rady voleni dvoutřetinovou většinou nebo aby byla zvlášť vyloučena určitá skupina států. Ale díky tomu, že v těchto dvou otázkách ustoupil, získal souhlas v jiných důležitých, potenciálně sporných bodech.

Členové rady musí být v tajné volbě zvoleni přímo a individuálně většinou států Valného shromáždění. Jinými slovy, nebude možné, aby se stát dostal do rady jen proto, že v jeho regionu nebyl jiný konkurenční kandidát. O každém kandidátovi se bude hlasovat zvlášť a žádný stát, který nezíská podporu alespoň

FAKTA O RADĚ PRO LIDSKÁ PRÁVA

Orgán přímo podřízený Valnému shromáždění. 47 členů, rovnější geografické zastoupení. Členy volí VS přímo a individuálně, absolutní většinou hlasů. Tříletá funkční období, jeden stát může být zvolen maximálně dvakrát za sebou. Rada zasedá nejméně deset týdnů během celého roku.

První volba členů: 9. 5. 2006
První zasedání: 19. 6. 2006

96 zemí, tedy nadpoloviční většiny států OSN, se do rady nedostane. Dotyčná oblast pak bude muset přijít s jiným kandidátem.

Členové jsou zavázáni udržovat „nejvyšší standardy v podpoře a ochraně lidských práv“ a podřídit se během svého členství v radě pravidelnému hodnocení vlastního dodržování lidských práv.

Žádná aritmetická hranice, ani ta dvoutřetinová, nemůže garantovat zvolení nebo nezvolení nějakého konkrétního státu. To jsou politická rozhodnutí. Úkol přesvědčit dostatek zemí o správné volbě spočívá na státech samých a na světovém veřejném mínění. Pokud lidem skutečně záleží na lidských právech a vloží se do potřebné diplomacie a přesvědčování, tato rada může být velkolepým vylepšením staré komise. Doufám, že se všechny členské státy, včetně USA, které mají historicky vedoucí úlohu v založení a činnosti mechanismu OSN v oblasti lidských práv, zasadí o to, aby nová Rada pro lidská práva fungovala.

WHO vyzývá k větší podpoře pracovníků ve zdravotním sektoru

Sedmého dubna oslavilo mezinárodní společenství Světový den zdraví, který každoročně vyhláší Světová zdravotnická organizace (WHO). Tento rok se kampaň nazvaná „Spoluprací ke zdraví“ poprvé zaměřuje na pracovní sílu ve zdravotnictví a hodnotí její neocenitelnou roli, kterou hraje při záchraně a zlepšování zdraví milionů lidí. Světová zpráva o zdraví (World Health Report 2006), jež byla ke Světovému dni zdraví zveřejněna, vyzdvihuje krizi lidských zdrojů ve zdravotnických systémech po celém světě.

Krise pracovní síly ve zdravotnictví představuje omezení pro rozvoj zdraví až 60 zemí světa. Zpráva odhaduje nedostatek 4,3 milionů lékařů, sester a pomocných pracovníků po celém světě. Nedostatek se nejvíce projevuje v nejhudších zemích, kde jsou tyto lidé právě nejvíce potřební. Přibližně 59 milionů lidí představuje celosvětovou pracovní sílu ve zdravotnictví. Každý třetí z tohoto počtu je zaměstnán v Americe – zejména v USA a Kanadě – kde se nachází více než polovina světových finančních zdrojů pro zdravotnictví. Oproti tomu v subsaharské Africe, kde se vyskytuje čtvrtina světových nemocí, jde do zdravotnictví méně než 1% světových finančních zdrojů a pracují zde pouze 4 ze 100 světových zdravotníků. Tento globálně chronický nedostatek lidských zdrojů ve zdravotnictví je výsledkem desetiletí podhodnocených investic do této oblasti. Výsledky jsou evidentní: kliniky, které nemají dostatek zdravotních pracovníků, nemocnice, které nemohou nabrat nové nebo udržet stávající kvalifikované zaměstnance. Nedostatek a nerovnost pracovních sil ve zdravotnictví byly identifikovány jako jedny z hlavních překážek dosažení Rozvojových cílů tisíciletí (MDG), jež se zdravotnictví výrazně týká.

Evropa

„Pro posílení zdravotního sektoru potřebujeme investovat do lékařů, zdravotních sester, lékárníků, porodních asistentek a dalších odborníků ve zdravotnictví – do jejich vzdělávání, školení a také do jejich pracovního prostředí“ říká regionální ředitel WHO pro Evropu, Dr. Marc Danzon. Nízké investice

vedou k nedostatku klíčových dovedností, ke změně profesní kariéry a předčasnému odchodu do důchodu stejně jako k národní a mezinárodní migraci. „Bez schopné a mladé pracovní síly se pokrok ve zdravotnictví nemůže dostat k lidem, kterým by mohl pomoci. Zdravotnictví bez ní není ani schopno efektivně reagovat na řešení problémů jako jsou chřipková pandemie, HIV/AIDS, odolnost vůči řadě léků, tuberkulóza nebo obezita.“

Obecně lze říci, že existuje příliš málo zdravotních pracovníků a hodně pacientů. Těm se pak nedostává odpovídajících zdravotních služeb díky nedostatku zaměstnanců ve zdravotnictví nebo kvůli nedostatečné podpoře, kterou zdravotníci dostávají pro udržování svých kompetencí ve smyslu vývoje nových technologií. Odhaduje se, že Velká Británie se v roce 2008 bude potýkat s nedostatkem 35 000 zdravotních sester. Ve finském zdravotnictví bude v roce 2010 činit tento nedostatek 112 000 zdravotních sester.

Mnoho lidí z východní části evropského regionu opouští své země za účelem vyšších výdělků. Průzkum uskutečněný v roce 2002 mezi lékaři v České republice, Maďarsku, Litvě a Polsku ukázal, že čtvrtina až polovina dotazovaných plánovala migraci na západ, zatímco 4-10% z nich již definitivně odešlo. Průměrný věk zdravotních pracovníků se zvyšuje. Největší znepokojení způsobuje neúspěch zdravotních systémů přilákat a udržet mladé zdravotní sestry. V Dánsku, na Islandu, v Norsku, Švédsku a ve Francii je průměrný věk zdravotních sester 41-45 let. Ve Velké

Británii je skoro polovina zdravotních sester starších 40 let a jedna pětina je nad 50 let věku. V Lotyšsku dosáhlo více než 30% zdravotních sester předdůchodového věku, zatímco pouze 6% je mladších 29 let. Podobné tendence jsou zaznamenávány i u lékařů. Zatímco v roce 1985 bylo 55% francouzských lékařů ve věku pod 40 let, v roce 2000 je to pouze 23%. Průzkum ve Velké Británii ukázal, že v roce 2001 pouze 19% zdravotních pracovníků bylo mladších 40 let a okolo 40% těchto pracovníků, kterým je nad 50 let půjde pravděpodobně během příštích 10-15 let do důchodu.

Dr. Nata Menabde, zástupkyně regionálního ředitele WHO pro Evropu k tomu poznamenává: „Toto vše se odehrává v době, kdy svět na jedné straně čelí novým zdravotním problémům spojeným s demografickými změnami a měnícím se charakterem nemocí, a na straně druhé vyvíjí stále nové technologie a vyrovnává se se změnami v chování spotřebitelů.“ Po letech, kdy bylo mnoho otázek spojených s lidskými zdroji ve zdravotnictví opomíjeno, se tato agenda znovu dostává do popředí. Na žádost našich členských států uspořádáme v roce 2008 Evropskou ministerskou konferenci ke zdravotním systémům. Lidské zdroje ve zdravotnickém sektoru budou zahrnuty do programu jednání.“

Světovou zprávu o zdraví 2006 a další související materiály naleznete na internetové stránce www.who.int. Informace o evropském regionu na adrese www.euro.who.int.

PRACOVNÍ SÍLA VE ZDRAVOTNICTVÍ

Region WHO	Celkový počet pracovníků	Počet pracovníků na 1000 obyvatel
Afrika	1 640 000	2,3
Východní Středomoří	2 100 000	4,0
Jihovýchodní Asie	7 040 000	4,3
Západní Pacifik	10 070 000	5,8
Evropa	16 630 000	18,9
Amerika	21 740 000	24,8
Celkem	59 220 000	9,3

BOJ PROTI NÁŠLAPNÝM MINÁM

Konvence o zákazu min vstoupila v platnost 1. března 1999. K dubnu 2006 se k ní svým podpisem připojilo 133 členských států OSN. Podle Zprávy o stavu nášlapných min za rok 2005 (Landmine Monitor Report) publikované v rámci mezinárodní kampaně proti nášlapným minám, se s problémem nášlapných min, jež každoročně usmrtí či zmrzačí 15 až 20 tisíc dospělých i dětí, potýká celkem 84 zemí světa. Koncem 90. let minulého století byl počet obětí min dokonce ještě vyšší – přibližně 26 tisíc ročně. OSN řídí „akční minový program“ (Mine Action), který zahrnuje mnohem víc než pouhé odstraňování nášlapných min ze zaminovaných území. Zabývá se celou řadou opatření zaměřených na úplné odstranění hrozby nášlapných min a na pomoc lidem, kteří se stali jejich oběťmi. Mimo samotné nášlapné miny v řadě zemí představuje ještě větší hrozbu nevybuchlá munice pozůstalá z válečných konfliktů. Patří k ní nevybuchlé bomby, minové stěly, granáty, rakety, tříštivá munice či jiná zařízení, jež neexplodovaly při svém dopadu, ale mohou usmrtit, jakmile se jich někdo dotkne či se je pokusí přemístit.

Akční program OSN má pět hlavních složek:

Vyhledávání, odstraňování a ničení nášlapných min a nevybuchlé munice a vyznačování či oplocování oblastí jimi kontaminovaných.

Šíření osvěty o minovém nebezpečí, jež pomáhá lidem lépe chápat rizika nášlapných min, podporovat změny

v chování a učit se, jak zůstat mimo nebezpečí.

Lékařská asistence, rehabilitace a pomoc obětem nášlapných min se začleněním do společnosti, včetně profesního školení a pomoc s hledáním zaměstnání.

Prosazování naprostého zákazu protipěchotních nášlapných min a podpora dalšího rozvoje a dodržování mezinárodních právních opatření ošetřujících problematiku nášlapných min a nevybuchlé munice.

Pomoc zemím při likvidaci jejich zásob nášlapných min.

S realizací tohoto programu a dalších souvisejících opatření pomáhá ve 30 zemích světa celkem čtrnáct agentur, programů a fondů OSN. Každý z nich poskytuje jiný druh služeb, či působí v konkrétním kontextu. Například Dětský fond OSN (UNICEF) se zaměřuje především na rozvoj a realizaci vzdělávacích programů o minovém nebezpečí. Světový potravinový program (WFP) se stará o odstraňování nášlapných min v místech, kam je třeba doručit potravinovou pomoc.

Za minový akční plán OSN je zodpovědný Odbor OSN pro mírové operace (Department of Peacekeeping Operations, DPKO). Zástupce generálního tajemníka pro mírové operace předsedá meziagenturní koordinační skupině, která sdružuje představitele všech 14 útvarů OSN, jež se minovou problematikou zabývají. DPKO rovněž začleňuje minový program do mírových operací OSN.

Koordinačním střediskem akčního pro-

gramu je Centrum OSN pro odstraňování min (United Nations Mine Action Service, UNMAS), vytvořené v roce 1997. To pomáhá realizovat představu OSN o světě „osvobozeném od hrozby nášlapných min a nevybuchlé munice, v němž žijí jednotlivci i společnosti v bezpečném prostředí příznivém pro rozvoj, a kde jsou oběti výbuchu min plně integrovány do společnosti“. Na globální úrovni je UNMAS zodpovědný za koordinaci všech aspektů minového akčního programu mezi jednotlivými agenturami, programy, odděleními a fondy OSN. V terénu pak poskytuje asistenci humanitárním agenturám a mírovým operacím.

Miny v číslech (rok 2004)

Země s nejvyšším počtem nově hlášených zranění a úmrtí v důsledku nášlapných min: Kambodža (898), Afghánistán (878), Kolumbie (863).

Počet států, které vyrábí nášlapné miny se v období let 1990 a 2004 snížil z 54 na 3.

Ve stejném období se počet známých států užívajících nášlapné miny snížil z 19 na 3: Barma, Nepál a Rusko.

Světová zásoba nášlapných min: 167 milionů.

Tri země s největšími zásobami: Čína (110 milionů), Rusko (26,5 milionů), USA (10,4 milionů). Někteří nevládní aktéři ozbrojených konfliktů, např. skupiny rebelů, zřejmě také mají zásoby min, jejich množství však není známo.

Mezinárodní finanční podpora boje proti minám: 399 milionů USD.

Nejvíce finančních prostředků na odminování čerpal v roce 2004 Afghánistán.

Zdroj: Landmine Monitor Report 2005

Seriál: MÍROVÉ MISE OSN

Mírové mise OSN jsou zásadním nástrojem mezinárodního společenství k prosazování míru a bezpečnosti. O jejich důležitosti svědčí i fakt, že v roce 1988 mírové síly Spojených národů obdržely Nobelovu cenu míru. Přestože udržování míru není přímo zakotveno v Chartě OSN, už v roce 1948 Spojené národy vytvořily první takovou misi, Organizaci OSN pro dohled na dodržování příměří na Blízkém východě.

Mírové operace a jejich rozmístění schvaluje Rada bezpečnosti se souhlasem dotčených zemí a většinou i dalších stran. Operace tvoří vojenské a policejní sbory a civilní personál. V rámci operace jsou rozmístěny vojenští pozorovatelé nebo vojenské jednotky, případně obojí. Mise vojenských pozorovatelů tvoří neozbrojené důstojníky, kteří mají za úkol dohlížet na dodržování příměří. Vojáci mírových sborů jsou vyzbrojeni, ve většině případů však mohou zbraně použít jen k sebeobraně.

Od roku 1948 prošlo mírovými operacemi téměř milion vojáků, policistů a civilních pracovníků ze 130 zemí. Při plnění svých povinností jich 2242 přišlo o život (údaj k březnu 2006).

Od tohoto čísla vám UNbulletin představí právě probíhající mírové mise OSN v pořadí podle roku jejich vzniku.

UNMOGIP

Skupina vojenských pozorovatelů v Indii a Pákistánu (United Nations Military Observer Group in India and Pakistan, UNMOGIP) má svůj původ ve sporu mezi Indií a Pákistánem ohledně statutu státu Džammú a Kašmír.

Poté, co koloniální Indie získala v srpnu 1947 nezávislost na Spojeném království, byl indický subkontinent rozdělen na Indii a Pákistán. Podle plánu na rozdělení a podle zákona o nezávislosti Indie si stát Džammú a Kašmír mohl svobodně vybrat, zda se chce připojit k Indii nebo k Pákistánu. Hinduistický mahárádža z převážně muslimského Džammú a Kašmíru podepsal dohodu o připojení státu k Indii, což se stalo podstatou sporu mezi Indií a Pákistánem. Ještě týž rok vypukly boje o toto území.

Rada bezpečnosti OSN se sporem začala zabývat v lednu 1948. Indie si u rady stěžovala, že do Džammú a Kašmíru vpadly kmenové milice a další skupiny podporované Pákistánem a vyvolaly boje. Pákistán veškerá obvinění odmítl a prohlásil připojení Džammú a Kašmíru k Indii za nelegální.

Rada bezpečnosti doporučila kroky k zastavení bojů včetně nasazení vojenských pozorovatelů OSN. 20. ledna 1948 rada přijala rezoluci 39 zakládající Komisi pro Indii a Pákistán (United Na-

tions Commission for India and Pakistan, UNCIP), která měla pomoci spor vyřešit. Jejím mandátem bylo vyšetřování podle článku 34 Charty OSN:

„Rada bezpečnosti může konat šetření o každém sporu nebo každé situaci, která by mohla vést k mezinárodním třenicím nebo vyvolat spor, aby určila, zda trvání sporu nebo situace by mohlo ohrozit udržení mezinárodního míru a bezpečnosti.“

21. dubna 1948 byla na zasedání Rady bezpečnosti schválena rezoluce 47, zvyšující počet států v komisi ze tří na pět (Argentina, Belgie, Kolumbie, Československo a USA). Komise předložila návrhy na uzavření příměří a stažení jednotek a doporučila, aby byl spor rozhodnut lidovým hlasováním. Obě strany souhlasily, ale nedokázaly se dohodnout na podmínkách plebiscitu. V červenci 1949 podepsaly Indie a Pákistán dohodu v Karáči ustanovující pásmo příměří kontrolované pozorovateli OSN. 30. března 1951 pak došlo ke zrušení UNCIP. Rada bezpečnosti následně přijala rezoluci 91, v níž rozhodla, že dohledem na dodržování míru v Džammú a Kašmíru bude pověřena mise UNMOGIP. Funkcí UNMOGIP bylo pozorovat, podávat hlášení a vyšetřovat stížnosti ohledně porušování příměří. Svá zjištění poskytovala oběma stranám konfliktu a Radě bezpečnosti.

Ke konci roku 1971 opět nastaly ozbrojené střety mezi Indií a Pákistánem. Po znovunastolení příměří změnily mnohé pozice své držitele vzhledem k pásu příměří z roku 1949.

V červenci 1972 podepsali Indie a Pákistán dohodu definující linii kontroly v Kašmíru, která s malými odchylkami sledovala předchozí pás příměří. Indie zastávala pozici, že mandát UNMOGIP skončil, jelikož byl vázán na pás příměří podle dohody z Karáči. Pákistán toto stanovisko odmítl.

V otázce neshody ohledně platnosti mandátu prohlásil generální tajemník OSN, že UNMOGIP může být zrušen pouze rozhodnutím Rady bezpečnosti. Jelikož žádné takové rozhodnutí vydáno nebylo, je UNMOGIP stále aktivní misí. Pákistán misí nadále doručuje své stížnosti o nedodržování příměří. Vojenské složky Indie naopak od led-

na 1972 žádnou stížnost nepodaly a omezily aktivity pozorovatelů OSN na indické straně linie kontroly. Přesto stále poskytují ubytování a dopravu příslušníkům mise UNMOGIP.

Úkolem UNMOGIP je dohlížet na příměří a jeho porušování hlásit Radě bezpečnosti OSN. 7. dubna 2005 začal přes linii příměří jezdit první linkový autobus. Generální tajemník označil tuto událost za symbolické gesto míru, které po téměř šedesáti letech dává rodinám žijícím ve dvou zneprátených státech možnost znovu se setkat. V uplynulém roce se příslušníci UNMOGIP zapojili také do pomoci obětem silného zemětřesení v Kašmíru.

UNMOGIP v kostce

UMÍSTĚNÍ

Linie příměří mezi Indií a Pákistánem ve státě Džammú a Kašmíru.

VELITELSTVÍ

Rawalpindi (listopad - duben), Srinagar (květen - říjen).

TRVÁNÍ

Od ledna 1949, stále trvá.

HLAVNÍ VOJENSKÝ POZOROVATEL

Generálmajor Dragutin Repinc (Chorvatsko).

PERSONÁL

44 vojenských pozorovatelů, 22 členů mezinárodního civilního personálu, 47 členů místního civilního personálu.

ZEMĚ KTERÉ VYSLALY SVÉ POZOROVATELE

Belgie, Čile, Chorvatsko, Dánsko, Finsko, Itálie, Korejská Republika, Švédsko a Uruguay.

FINANCOVÁNÍ:

Rozpočet na prvních šest měsíců 2006: 3,87 mil USD.

Více informací o misích OSN naleznete v publikaci „The Blue Helmets: A Review of United Nations Peace-keeping“, která je dostupná v knihovně Informačního centra OSN nebo na internetové adrese www.un.org/Depts/dpko.

„Dvanáct let po onom dubnu...“ Juan E. Mendez

Před dvanácti lety zažila Rwanda jeden z nejbrutálnějších zločinů v historii. Na milion osob bylo zmasakrováno, doslova rozsekáno mačetami. A to pouze proto, že to byli etničtí Tutsiové či politicky umírnění Hutuové. Zatímco svět obletěly záběry zohavených těl, mezinárodní společenství nečinně přihlíželo. Je třeba si z této strašlivé události vzít poučení a obnovit svůj závazek, že podnikneme rozhodné kroky, aby se genocida již znovu neopakovala. Nemůžeme tvrdit, že jsme se z rwandské genocidy z roku 1994 poučili, pokud naše činy tváří v tvář genocidnímu násilí zůstávají vlažné. Rozhodný zásah je potřebný zejména v súdánském regionu Dárfúr, kde je hrozba genocidy nadále velice akutní.

V důsledku rwandské genocidy a masového vraždění v bosenské Srebrenici, k němuž došlo pouhý rok po Rwandě, se svět jako celek znovu zavázal takovému typu násilí bránit. Bez ohledu na mezinárodní závazky a opakované přísliby států chovat se zodpovědně však naše kolektivní reakce nadále zaostává.

Mým jmenováním do funkce zvláštního poradce generálního tajemníka OSN pro prevenci genocidy v roce 2004 se Kofi Annan snažil zajistit, že mezinárodní společenství bude podnikat preventivní akce. Chtěl tak zdůraznit souvislost mezi masivním a systematickým porušování lidských práv a hrozbou mezinárodnímu míru a bezpečnosti. Součástí mé práce je informovat Radu bezpečnosti OSN o nejhorších případech porušování lidských práv, které vyžadují zásah mezinárodního společenství.

Při své práci vycházím z existujících a všeobecně závazných právních závazků vyjádřených v Úmluvě o zabránění a trestání zločinu genocidy z roku 1948. Tuto konvenci posílil v září 2005 na Světovém summitu širší politický a morální závazek, kdy všechny členské státy OSN přislíbily chránit obyvatele před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti. Tato ochrana může v omezených případech zahrnovat i akce bez poskytnutí souhlasu dané země, pokud některý stát nebude schopen či ochoten chránit své vlastní občany. Jakožto zvláštní poradce jsem však zdůraznil, že souhlas dotyčné vlády s mezinárodním zásahem je vždy žádoucí.

I přes tyto závazky a sliby se však lidé i nadále stávají terčem násilí a vraždění výlučně pro svůj etnický původ. Nejkřiklavěji se to v současné době děje v súdánském Dárfúru. Od svého jmenování zvláštním poradcem jsem tuto provincii navštívil již dvakrát a navrhl jsem řadu vzájemně propojených opatření, které mají pomoci předcházet násilí.

Mezinárodní společenství již dokázalo zachránit v Dárfúru mnoho životů, je však třeba učinit mnohem více, a to naléhavě. Probíhající humanitární operace zajišťuje potravinovou pomoc téměř třem milionům osob v této neklidné oblasti, kde byly již více než dva miliony lidí vyhnány ze svých domovů. Mírové síly z mise Africké jednoty v Súdánu (AMIS) pomáhají bránit násilí a chránit civilisty v Dárfúru. Jejich činnost však ztěžují problémy s logistikou a nedostatečným financováním.

Operacím mise AMIS a jejím snahám o větší efektivitu bohužel občas brání i samotná súdánská vláda a povstalecké skupiny. Přítomnost mírových sil v Dárfúru, ať už v podobě mise AMIS či budoucí mise OSN, jež byla nedávno odsouhlasena Africkou unií, je třeba posílit. Aby mohla účinně předcházet násilí na civilistech, musí být lépe vybavená, mít větší mezinárodní podporu a zajištěné finanční zdroje. Nyní je pro takový krok nejvhodnější čas, jelikož se bezpečnostní situace v Dárfúru zhoršuje a útoky na civilní obyvatelstvo se přelévají do sousedního Čadu.

K tomu, aby byla prevence genocidy účinná, můžeme přispět všichni. Mezinárodní organizace tak mohou učinit

OSN/Evan Schneider

tím, že přemění své závazky v činy a pomohou zajistit, aby vlády dodržely své závazky vůči občanům. Obyvatelé celého světa mezitím mohou naléhat na své vedoucí představitele, aby přešli od slov k jednání. Násilí páchané na lidech kvůli jejich etnickému původu, rase, vyznání či národnostnímu původu je zkrátka ne-

přijatelné. Je třeba podniknout efektivní opatření, aby toto násilí nemohlo přejít v genocidu. Neměli bychom čekat, až utrpení dosáhne rozměru, jehož jsme byli svědky před dvanácti lety ve Rwandě. V každém případě by genocida měla být zastavena dříve, než dosáhne takového rozsahu. Památce obětem geno-

cidy, sami sobě i budoucím generacím dlužíme zajistit, aby se lidstvo již s takovými hrůzami nesetkalo.

Autor je zvláštní poradce generálního tajemníka OSN pro prevenci genocidy.

Jaroslava Moserová s Kofim a Nane Annanovými při jejich návštěvě České republiky v červenci 1999.

Jaroslava Moserová

17. 1. 1930 – 24. 3. 2006

Česká komise pro UNESCO s hlubokým zármutkem sděluje, že v pátek dne 24. března 2006 zemřela v Praze Doc. MUDr. Jaroslava Moserová, DrSc., předsedkyně České komise pro UNESCO a členka Výkonné rady UNESCO.

Jaroslava Moserová stála při zrodu České komise pro UNESCO. Jako její vedoucí tajemnice a po dobu 10 let předsedkyně se zasloužila o prosazování ideálů UNESCO. Vynikajícím způsobem reprezentovala Českou republiku na tomto prestižním mezinárodním fóru. Dvakrát zastupovala ČR ve Výkonné radě UNESCO a v roce 1999 byla zvolena předsedkyní 30. zasedání Generální konference UNESCO. Všichni si ji pamatují jako charismatickou, neúnavnou obhájkyň lidských práv ve světě, zanícenou propagátorku rozvíjení dialogu mezi různými kulturami a civilizacemi. Při své aktivní práci v UNESCO uplatnila svůj výjimečný talent, inteligenci, pracovitost a bohaté osobní zkušenosti. Více než 30 let se jako lékařka věnovala vědecké činnosti, kde dosáhla v oboru popálenin mezinárodního uznání. Své umělecké nadání projevovala jako ilustrátorka, klavíristka, spisovatelka, autorka divadelních a rozhlasových her a překladatelka. Scénář filmu „Dvojrole“ byl inspirován jejím působením ve Světové komisi UNESCO pro etiku vědy a technologie, která si klade za cíl, aby se vědecký a technický pokrok neobrátil proti lidstvu.

Na půdě UNESCO těžila též ze svých rozsáhlých politických a diplomatických zkušeností. J. Moserová spontánně nabídla za sametové revoluce své schopnosti do služeb budování obnovené demokratické společnosti. V letech 1990 - 1991 působila jako poslankyně a členka předsednictva České národní rady, následující období zastávala funkci velvyslankyně v Austrálii a na Novém Zélandě; velkou část svého politického života strávila jako senátorka (1996-2004). Ve své politické činnosti byla vždy příkladem morální integrity, osobní statečnosti a noblesy.

V osobě Jaroslavy Moserové ztrácí Česká republika jednoho z nejvýznamnějších a nejuznávanějších představitelů polistopadového vývoje. Svými aktivitami na mezinárodním poli si vysloužila zasloužený respekt i za hranicemi své vlasti.

Jak konstatoval generální ředitel UNESCO „velká rodina UNESCO a celé světové společenství ztratilo jednoho ze svých vynikajících členů. Pracovat s ní bylo pro mnohé z nás velkým štěstím a zdrojem lidského i intelektuálního obohacení.“

Informační centrum OSN se připojuje k vyjádření hluboké lítosti nad smrtí Jaroslavy Moserové.